

Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізічнай культуры”

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Рэктар універсітэта

С.Б.Рэпкін

Рэгістрацыйны № УД-___/вуч.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі

па вучэбнай дысцыпліне па спецыяльнасцях:

6-05-1012-01 “Фізічная культура”;

6-05-1012-02 “Трэнерская дзейнасць (з указаннем віду спорту)”;

6-05-1012-03 “Фізічная рэабілітацыя і эргатэрапія”;

6-05-1012-04 “Арганізацыя і кіраванне фізічнай культурай, спортам і турызмам”

Мінск 2024

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі па вучэбнай дысцыпліне складзена на аснове адукацыйных стандартаў агульнай вышэйшай адукацыі: АСВА 6-05-1012-01-2023, АСВА 6-05-1012-02-2023, АСВА 6-05-1012-03-2023, АСВА 6-05-1012-04-2023, вучэбных планаў па спецыяльнасцях: 6-05-1012-0101, 6-05-1012-02, 6-05-1012-03, 6-05-1012-04, зацверджаных рэктарам універсітэта 01.12.2022.

СКЛАДАЛЬНІКІ:

А.І.Шаблоўскі, загадчык кафедры беларускай і рускай моў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізічнай культуры”, кандыдат філалагічных навук;

У.М.Сівіцкі, дацэнт кафедры беларускай і рускай моў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізічнай культуры”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Н.М.Антановіч, загадчык кафедры беларускага і рускага мовазнаўства ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат педагагічных навук, дацэнт;

В.А.Волкава, загадчык кафедры замежных моў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізічнай культуры”, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай беларускай і рускай моў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізічнай культуры” (пратакол ад 06.03.2024 № 9);

саветам факультэта аздарэўленчай фізічнай культуры ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізічнай культуры” (пратакол ад 18.04.2024 № 11);

навукова-метадычным саветам установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізічнай культуры” (пратакол ад __.__.2024 № __)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі па вучэбнай дысцыпліне “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” распрацавана для студэнтаў, якія засвойваюць адукацыйную праграму бакалаўрэнату па спецыяльнасцях: 6-05-1012-0101 “Фізічная культура”, 6-05-1012-02 “Трэнерская дзейнасць (з указаннем віду спорту)”, 6-05-1012-03 “Фізічная рэабілітацыя і эргатэрапія”, 6-05-1012-04 “Арганізацыя і кіраванне фізічнай культурай, спортам і турызмам”, з улікам патрабаванняў адукацыйных стандартаў агульнай вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-1012-01-2023, АСВА 6-05-1012-02-2023, АСВА 6-05-1012-03-2023, АСВА 6-05-1012-04-2023 і вучэбных планаў вышэйназваных спецыяльнасцей, Парадку распрацоўкі і зацвярджэння вучэбных праграм і праграм практыкі для рэалізацыі зместу адукацыйных праграм вышэйшай адукацыі, зацверджанага Міністрам адукацыі Рэспублікі Беларусь 27.05.2019.

Вучэбная праграма “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” накіравана на засваенне і прафесійнае прымяненне беларускай навуковай тэрміналогіі, выпрацоўку ў студэнтаў уменняў правільна ўспрымаць спецыяльную інфармацыю на беларускай мове, а таксама дакладна і асэнсавана выказваць любую думку, спрыяць павышэнню грамадскага прэстыжу беларускай літаратурнай мовы як мовы тытульнай нацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

Вучэбная дысцыпліна “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” выконвае важную ролю на нефілалагічных факультэтах і займае сваё асаблівае месца. Яе выкладанне мае сваю спецыфіку, абумоўленую наяўнасцю беларуска-рускага двухмоўя, таму пэўныя правілы і нормы беларускай літаратурнай мовы (асабліва фанетычныя, арфаэпічныя і сінтаксічныя) часам супастаўляюцца з правіламі і нормамаі сучаснай рускай мовы.

Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” прадугледжваецца пераемнасць і сувязь яе з выкладаннем наступных вучэбных дысцыплін: “Фізіялогія”, “Анатомія”, “Тэарэтыка-метадычныя асновы фізічнай рэабілітацыі і эргатэрапіі”. Асабліва ўвага пры выкладанні асобных тэм ўдзяляецца вывучэнню спецыфічных рыс беларускай мовы і маўлення, што з’яўляецца надзвычай важным ва ўмовах білінгвізму. Практычныя заняткі, прадугледжаныя вучэбным планам, узаемна звязаны і арганічна дапаўняюць адно аднаго, даючы магчымасць паглыбіць і ўдасканаліць набытыя веды.

МЭТА І ЗАДАЧЫ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Мэта вучэбнай дысцыпліны: павысіць культуру беларускага маўлення, выпрацаваць і замацаваць практычныя ўменні і навыкі карыстання вуснай і пісьмовай мовай у сферах спецыяльнай камунікацыі.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- пашырыць і ўзбагаціць прафесійны лексічны запас будучых спецыялістаў, выпрацаваць уменне практычнага карыстання тэрміналогіяй і прафесійнай лексікай па спецыяльнасці;
- даць неабходную сістэму ведаў пра арфаэпічныя, граматычныя і словаўтваральныя нормы беларускай літаратурнай мовы;
- выпрацаваць навыкі крытычнага успрымання навуковых тэкстаў па спецыяльнасці і білінгвальнага беларуска-рускага перакладу.

ПАТРАБАВАННІ ДА ФАРМІРАВАННЯ КАМПЕТЭНЦЫЙ СТУДЭНТАЎ І ЎЗРОЎНЮ ЗАСВАЕННЯ ЗМЕСТУ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” фарміруецца ўніверсальная кампетэнцыя: ажыццяўляць камунікацыі на беларускай мове для вырашэння задач міжасобнага, міжкультурнага і прафесійнага ўзаемадзеяння.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” студэнт павінен

ведаць:

- ролю мовы і маўлення ў працэсе сацыяльна-прафесійных зносін;
- месца і ролю беларускай мовы ў славянскай і еўрапейскай супольнасці народаў і моў;
- арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы;
- сістэму лексічных, граматычных і стылістычных сродкаў беларускай мовы;
- прафесійную лексіку;
- тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі па адпаведных сферах навукова-прафесійнай дзейнасці;

умець:

- паспяхова карыстацца вуснай і пісьмовай мовай;
- пазбягаць тыповых маўленчых памылак у сферы прафесійнай дзейнасці;
- адэкватна ўспрымаць прафесійныя тэксты і навуковую галіновую інфармацыю;
- ствараць, перакладаць і анатаваць прафесійна арыентаваныя тэксты;

мець навык:

- валодання беларускай навуковай тэрміналогіяй па адпаведнай спецыяльнасці;
- валодання нормамі беларускай літаратурнай мовы;
- працы са спецыяльнымі тэкстамі на беларускай мове, тэрміналагічнымі слоўнікамі і даведнікамі.

Агульная колькасць гадзін, адведзеная на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны, – 54. Формы атрымання вышэйшай адукацыі: дзённая, завочная.

Размеркаванне аўдыторнага часу (34 гадзіны) для студэнтаў дзённай формы атрымання адукацыі: практычныя заняткі – 34 гадзіны (2-гі курс).
Форма прамежкавай атэстацыі студэнтаў: залік.

Размеркаванне аўдыторнага часу (8 гадзін) для студэнтаў завочнай формы атрымання адукацыі: практычныя заняткі – 8 гадзін (2-гі курс).
Форма прамежкавай атэстацыі студэнтаў: залік.

ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

№ модуля	Найменне модуля, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін	
		Усяго	3 іх
			Практычныя заняткі
Змястоўны модуль 1 (ЗМ-1)			
Беларуская мова ў практыцы прафесійнага маўлення			
М-1	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей	12	12
	Тэма 1. Мова і соцыум	2	2
	Тэма 2. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця	2	2
	Тэма 3. Білінгвізм і моўная норма	2	2
	Тэма 4. Моўныя нормы і правільнасць маўлення	6	6
М-2	Лексіка і лексікаграфія беларускай мовы	10	10
	Тэма 5. Лексічная сістэма беларускай мовы	2	2
	Тэма 6. Беларуская навуковая тэрміналогія. Тэрміналагічныя слоўнікі	8	8
М-3	Функцыянальныя стылі мовы	8	8
	Тэма 7. Асновы функцыянальнай стылістыкі	2	2
	Тэма 8. Функцыянальная дыферэнцыяцыя беларускай мовы	6	6
М-4	Культура прафесійнага маўлення	4	4
	Тэма 9. Тэорыя прафесійнага маўлення	2	2
	Тэма 10. Асновы канструктыўнай маўленчай практыкі	2	2
М-К₁	Кантроль паспяховасці па ЗМ-1 “Беларуская мова ў практыцы прафесійнага маўлення”		
	Усяго	34	34

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

ЗМЯСТОЎНЫ МОДУЛЬ 1 (ЗМ-1) БЕЛАРУСКАЯ МОВА Ў ПРАКТЫЦЫ ПРАФЕСІЙНАГА МАЎЛЕННЯ

М-1. БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЯЕ МЕСЦА Ў СІСТЭМЕ АГУЛЬНАЧАЛАВЕЧЫХ І НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ

Тэма 1. МОВА І СОЦЫУМ

Асноўныя функцыі мовы ў грамадстве. Агульныя звесткі пра мову і яе паходжанне. Беларуская мова сярод іншых моў свету. Беларуская мова як адзін з базавых элементаў нацыянальнай культуры. Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплінамі. Асноўныя тэрміны і паняцці курса. Роля дысцыпліны ў фарміраванні і развіцці сацыяльна-асобасных і сацыяльна-прафесійных кампетэнцый выпускнікоў УВА.

Тэма 2. ПАХОДЖАННЕ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ І АСНОЎНЫЯ ЭТАПЫ ЯЕ РАЗВІЦЦА

Старабеларуская літаратурная мова XIV – XVI ст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім Княстве Літоўскім. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX ст. Беларуская літаратурная мова ў часы Расійскай імперыі ва ўмовах адсутнасці беларускай дзяржаўнасці. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX–пачатку XXI ст.

Тэма 3. БІЛІНГВІЗМ І МОЎНАЯ НОРМА

Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя і яе віды. Спецыфіка гукавой сістэмы беларускай мовы. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім (на прыкладзе тэрмінаў). Акцэнталагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Акцэнталагічныя памылкі ў сферы спецыяльнай камунікацыі. Словаўтваральныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Парушэнні словаўтваральных нормаў беларускай мовы (на прыкладзе тэрмінаў).

Тэма 4. МОЎНЫЯ НОРМЫ І ПРАВІЛЬНАСЦЬ МАЎЛЕННЯ

Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Асноўныя нормы ўжывання назоўнікаў, прыметнікаў, лічэбнікаў, займеннікаў, прыслоўяў, дзеясловаў і дзеяслоўных формаў у сферы спецыяльнай камунікацыі. Адхіленні ад марфалагічнай нормы.

Арфаграфічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Прынцыпы і нормы беларускай арфаграфіі Асноўныя правілы беларускай арфаграфіі. Змены і ўдакладненні ў беларускім правапісе. Асаблівасці правапісу тэрмінаадзінак.

Сінтаксічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Тыповыя парушэнні сінтаксічных нормаў беларускай мовы.

М-2. ЛЕКСІКА І ЛЕКСІКАГРАФІЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Тэма 5. ЛЕКСІЧНАЯ СІСТЭМА БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Паняцце пра лексічную сістэму. Лексіка беларускай мовы паводле сферы ўжывання. Асноўныя прычыны запазычвання лексікі (на прыкладзе тэрмінаў). Асваенне іншамоўных слоў беларускай мовай (на прыкладзе тэрмінаў).

Тэма 6. БЕЛАРУСКАЯ НАВУКОВАЯ ТЭРМІНАЛОГІЯ. ТЭРМІНАЛАГІЧНЫЯ СЛОЎНІКІ

Перыяды развіцця беларускай навуковай тэрміналогіі. Асноўныя прынцыпы выпрацоўкі беларускай навуковай тэрміналогіі ў 20–30-я гг. ХХ ст. Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Роля жывой народнай мовы ў складванні і развіцці беларускай тэрміналагічнай лексікі. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе.

Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы беларускай літаратурнай мовы. Класіфікацыя тэрмінаў. Тэрміны-сінонімы, іх тыпы. Тэрміны-антонімы, іх тыпы. Аманімічныя ўнутрымоўныя і міжнавуковыя тэрміны. Структурная характарыстыка тэрмінаў. Тэрміны-словы (невыворныя, вытворныя, складаныя, абрэвіятуры), тэрміны-словазлучэнні (свабодныя і несвабодныя), сімвалы-словы. Лексіка-граматычная характарыстыка тэрмінаў: тэрміны-назоўнікі, тэрміны-прыметнікі, тэрміны-дзеясловы, тэрміны-прыслоўі, тэрміны-лічэбнікі. Уласныя назоўнікі ў структуры тэрмінаў.

Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі. Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў. Марфемныя спосабы ўтварэння тэрмінаў (суфіксальны (у тым ліку – нульсуфіксальны), прэфіксальны, постфіксальны, прэфіксальна-суфіксальны, прэфіксальна-постфіксальны, асноваскладання, асноваскладання з суфіксацыяй). Немарфемныя спосабы ўтварэння тэрмінаў (словаскладанне, абрэвіяцыя, лексіка-семантычны, уласналексічны, марфалага-сінтаксічны, сінтаксічны). Сувязь тэрміналогіі з фразеалогіяй. Пераход тэрміналагічных і прафесійных адзінак у фразеалагізмы.

Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі па фізічнай культуры і спорту, іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках розных тыпаў (тлумачальных і перакладных, слоўніках іншамоўных слоў). Электронныя тэрміналагічныя слоўнікі. Гісторыя фарміравання беларускай тэрміналогіі фізічнай культуры і спорту. Тэрміналагічная лексікаграфія 20–30-х, 50–80-х, 90-х гадоў ХХ ст. і нашага часу.

М-3. ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫЯ СТЫЛІ МОВЫ

Тэма 7. АСНОВЫ ФУНКЦЫЯНАЛЬнай СТЫЛІСТЫКІ

Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. Агульная характарыстыка функцыянальных стыляў (навуковы, афіцыйна-справавы, публіцыстычны, мастацкі, размоўны, канфесійны), іх адрозненне.

Тэма 8. ФУНКЦЫЯНАЛЬная ДЫФЕРЭНЦЫЯЦЫЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Навуковы стыль. Асноўныя рысы навуковага стылю. Навуковы стыль і яго падстылі (уласна навуковы (акадэмічны), навукова-тэхнічны, навукова-інфармацыйны, навукова-даведачны, вучэбна-навуковы, навукова-папулярны). Асноўныя рысы навуковага стылю. Кампазіцыя навуковага тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне. Жанравая разнастайнасць навуковых тэкстаў (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, рэзюмэ, тэзісы і інш.). Патрабаванні да іх напісання і афармлення. Праца з навуковымі тэкстамі, іх аналіз, анатаванне і рэферыраванне. Моўныя сродкі навуковага стылю. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковага стылю. Асаблівасці перакладу на беларускую мову навуковых тэкстаў.

Мова справавой сферы. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю. Падстылі афіцыйна-справавога стылю (канцылярскі (адміністрацыйна-канцылярскі), юрыдычны, дыпламатычны). Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Лексічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці афіцыйна-справавога стылю. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загалолак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выразаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў.

Віды афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя пісьмы і інш.). Правілы іх напісання і афармлення. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Стварэнне тэкстаў афіцыйна-справавога стылю (заява, аўтабіяграфія, даверанасць і інш.) і іх аналіз. Асаблівасці перакладу на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў.

М-4. КУЛЬТУРА ПРАФЕСІЙНАГА МАЎЛЕННЯ

Тэма 9. ТЭОРЫЯ ПРАФЕСІЙНАГА МАЎЛЕННЯ

Мова і маўленне. Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня, багацце (разнастайнасць), лаканічнасць, дарэчнасць, выразнасць маўлення. Тэхніка і выразнасць вуснага маўлення. Кантрольная работа.

Тэма 10. АСНОВЫ КАНСТРУКТЫЎНАЙ МАЎЛЕНЧАЙ ПРАКТЫКІ

Узаемадзеянне вербальных і невербальных сродкаў маўленчай дзейнасці. Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Маўленчы этыкет і культура зносін.

Модуль кантролю (М-К₁)

Кантроль паспяховасці па ЗМ-1 “Беларуская мова ў практыцы прафесійнага маўлення”

Кантроль ажыццяўляецца ў форме канспектавання навукова-метадычнага тэксту, перакладу тэксту па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(дзённая форма атрымання адукацыі, 2-гі курс)

Нумар модуля, тэмы	Нумар вучэбнага занятку	Назва модуля, тэмы; пытанні, якія вывучаюцца на вучэбным занятку	Колькасць аўдыторных гадзін	Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
			Практычныя заняткі		
1	2	3	4	5	6
ЗМЯСТОЎНЫ МОДУЛЬ 1 (ЗМ-1) БЕЛАРУСКАЯ МОВА Ў ПРАКТЫЦЫ ПРАФЕСІЙНАГА МАЎЛЕННЯ					
М-1		Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей (12 гадзін)	8	4	
1		Мова і сацыум (2 гадзіны)	2		
	1	Асноўныя функцыі мовы ў грамадстве. Агульныя звесткі пра мову і яе паходжанне. Беларуская мова сярод іншых моў свету. Беларуская мова як адзін з базавых элементаў нацыянальнай культуры. Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплінамі. Асноўныя тэрміны і паняцці курса. Роля дысцыпліны ў фарміраванні і развіцці сацыяльна-асобасных і сацыяльна-прафесійных кампетэнцый выпускнікоў УВА	2		Апытанне
2		Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця (2 гадзіны)	2		
	2	Старабеларуская літаратурная мова XIV – XVI ст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім Княстве Літоўскім. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX ст. Беларуская літаратурная мова ў часы Расійскай імперыі ва ўмовах адсутнасці беларускай дзяржаўнасці. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX–пачатку XXI ст.	2		Апытанне

1	2	3	4	5	6
3		Білінгвізм і моўная норма (2 гадзіны)	2		
	3	Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя і яе віды. Спецыфіка гукавой сістэмы беларускай мовы. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім (на прыкладзе тэрмінаў). Акцэнталагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Акцэнталагічныя памылкі ў сферы спецыяльнай камунікацыі. Словаўтваральныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Парушэнні словаўтваральных нормаў беларускай мовы (на прыкладзе тэрмінаў)	2		Пераклад тэксту па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую
4		Моўныя нормы і правільнасць маўлення (6 гадзін)	2	4	
	4	Моўныя нормы і правільнасць маўлення. Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Асноўныя нормы ўжывання назоўнікаў, прыметнікаў, лічэбнікаў, займеннікаў, прыслоўяў, дзеясловаў і дзеяслоўных формаў у сферы спецыяльнай камунікацыі. Адхіленні ад марфалагічнай нормы	2		Практычныя заданні
		Арфаграфічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Прынцыпы і нормы беларускай арфаграфіі Асноўныя правілы беларускай арфаграфіі. Змены і ўдакладненні ў беларускім правапісе. Асаблівасці правапісу тэрмінаадзінак		2	Канспект навукова-метадычнага тэксту
		Сінтаксічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Тыповыя парушэнні сінтаксічных нормаў беларускай мовы		2	Канспект навукова-метадычнага тэксту
М-2		Лексіка і лексікаграфія беларускай мовы (10 гадзін)	10		
5		Лексічная сістэма беларускай мовы (2 гадзіны)	2		
	5	Паняцце пра лексічную сістэму. Лексіка беларускай мовы паводле сферы ўжывання. Асноўныя прычыны запазычвання лексікі (на прыкладзе тэрмінаў). Асваенне іншамоўных слоў беларускай мовай (на прыкладзе тэрмінаў)	2		Пераклад тэксту па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую

1	2	3	4	5	6
6		Беларуская навуковая тэрміналогія. Тэрміналагічныя слоўнікі (8 гадзін)	8		
	6	Перыяды развіцця беларускай навуковай тэрміналогіі. Асноўныя прынцыпы выпрацоўкі беларускай навуковай тэрміналогіі ў 20–30-я гг. ХХ ст. Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Роля жывой народнай мовы ў складванні і развіцці беларускай тэрміналагічнай лексікі. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе	2		Апытанне
	7	Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы беларускай літаратурнай мовы. Класіфікацыя тэрмінаў. Тэрміны-сінонімы, іх тыпы. Тэрміны-антонімы, іх тыпы. Аманімічныя ўнутрымоўныя і міжнавуковыя тэрміны. Структурная характарыстыка тэрмінаў. Тэрміны-словы (невыворныя, вытворныя, складаныя, абрэвіятуры), тэрміны-словазлучэнні (свабодныя і несвабодныя), сімвалы-словы. Лексіка-граматычная характарыстыка тэрмінаў: тэрміны-назоўнікі, тэрміны-прыметнікі, тэрміны-дзеясловы, тэрміны-прыслоўі, тэрміны-лічэбнікі. Уласныя назоўнікі ў структуры тэрмінаў	2		Практычныя заданні
	8	Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі. Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў. Марфемныя спосабы ўтварэння тэрмінаў (суфіксальны (у тым ліку – нульсуфіксальны), прэфіксальны, постфіксальны, прэфіксальна-суфіксальны, прэфіксальна-постфіксальны, асноваскладання, асноваскладання з суфіксацыяй). Немарфемныя спосабы ўтварэння тэрмінаў (словаскладанне, абрэвіяцыя, лексіка-семантычны, уласналексічны, марфалага-сінтаксічны, сінтаксічны). Сувязь тэрміналогіі з фразеалогіяй. Пераход тэрміналагічных і прафесійных адзінак у фразеалагізмы	2		Апытанне. Практычныя заданні
	9	Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі па фізічнай культуры і спорту, іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках розных тыпаў (тлумачальных і перакладных, слоўніках іншамоўных слоў). Электронныя тэрміналагічныя слоўнікі. Гісторыя фарміравання беларускай тэрміналогіі фізічнай культуры і спорту. Тэрміналагічная лексікаграфія 20–30-х, 50–80-х, 90-х гадоў ХХ ст. і нашага часу	2		Практычныя заданні
М-3		Функцыянальныя стылі мовы (8 гадзін)	8		
7		Асновы функцыянальнай стылістыкі (2 гадзіны)	2		
	10	Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. Агульная характарыстыка функцыянальных стыляў (навуковы, афіцыйна-справавы, публіцыстычны, мастацкі, размоўны, канфесійны), іх адрозненне	2		Практычныя заданні

1	2	3	4	5	6
8		Функцыянальная дыферэнцыяцыя беларускай мовы (6 гадзін)	6		
	11	Навуковы стыль. Асноўныя рысы навуковага стылю. Навуковы стыль і яго падстылі (уласна навуковы (акадэмічны), навукова-тэхнічны, навукова-інфармацыйны, навукова-даведачны, вучэбна-навуковы, навукова-папулярны). Асноўныя рысы навуковага стылю. Кампазіцыя навуковага тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне. Жанравая разнастайнасць навуковых тэкстаў (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, рэзюмэ, тэзісы і інш.). Патрабаванні да іх напісання і афармлення. Праца з навуковымі тэкстамі, іх аналіз, анатаванне і рэферыраванне. Моўныя сродкі навуковага стылю. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковага стылю. Асаблівасці перакладу на беларускую мову навуковых тэкстаў	2		Канспект тэксту па спецыяльнасці
	12	Мова справавой сферы. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю. Падстылі афіцыйна-справавога стылю (канцылярскі (адміністрацыйна-канцылярскі), юрыдычны, дыпламатычны). Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Лексічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці афіцыйна-справавога стылю. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загалавак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выказаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў	2		Практычныя заданні
	13	Віды афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя пісьмы і інш.). Правілы іх напісання і афармлення. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Стварэнне тэкстаў афіцыйна-справавога стылю (заява, аўтабіяграфія, даверанасць і інш.) і іх аналіз. Асаблівасці перакладу на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў	2		Практычныя заданні
М-4		Культура прафесійнага маўлення (4 гадзіны)	4		
9		Тэорыя прафесійнага маўлення (2 гадзіны)	2		
	14	Мова і маўленне. Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, дарэчнасць, выразнасць маўлення. Тэхніка і выразнасць вуснага маўлення. Кантрольная работа	2		Публічнае выступленне
10		Асновы канструктыўнай маўленчай практыкі (2 гадзіны)	2		
	15	Узаемадзеянне вербальных і невербальных сродкаў маўленчай дзейнасці. Маўленчы этыкет і культура зносін	2		Публічнае выступленне

1	2	3	4	5	6
М-К ₁		Кантроль паспяховасці па ЗМ-1 “Беларуская мова ў практыцы прафесійнага маўлення”			Канспект навукова-метадычнага тэксту. Пераклад тэксту па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую
Усяго: 34 гадзіны			30	4	

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(завочная форма атрымання адукацыі, 2-гі курс)

Нумар модулю, тэмы	Нумар вучэбнага занятку	Назва модулю, тэмы; пытанні, якія вывучаюцца на вучэбным занятку	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін самастойнай работы	Форма кантролю ведаў
			Усяго	Практычныя заняткі		
1	2	3	4	5	6	7
ЗМЯСТОЎНЫ МОДУЛЬ 1 (ЗМ-1)						
БЕЛАРУСКАЯ МОВА Ў ПРАКТЫЦЫ ПРАФЕСІЙНАГА МАЎЛЕННЯ						
М-1		Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей (12 гадзін)	4	4	8	
1		Мова і соцыум (2 гадзіны)			2	
		Асноўныя функцыі мовы ў грамадстве. Агульныя звесткі пра мову і яе паходжанне. Беларуская мова сярод іншых моў свету. Беларуская мова як адзін з базавых элементаў нацыянальнай культуры. Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплінамі. Асноўныя тэрміны і паняцці курса. Роля дысцыпліны ў фарміраванні і развіцці сацыяльна-асобасных і сацыяльна-прафесійных кампетэнцый выпускнікоў УВА			2	Практычныя заданні
2		Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця (2 гадзіны)			2	
		Старабеларуская літаратурная мова XIV – XVI ст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім Княстве Літоўскім. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX ст. Беларуская літаратурная мова ў часы Расійскай імперыі ва ўмовах адсутнасці беларускай дзяржаўнасці. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX–пачатку XXI ст.			2	Практычныя заданні

1	2	3	4	5	6	7
3		Білінгвізм і моўная норма (2 гадзіны)	2	2		
	1	Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя і яе віды. Спецыфіка гукавой сістэмы беларускай мовы. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім (на прыкладзе тэрмінаў). Акцэнталагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Акцэнталагічныя памылкі ў сферы спецыяльнай камунікацыі. Словаўтваральныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Парушэнні словаўтваральных нормаў беларускай мовы (на прыкладзе тэрмінаў)	2	2		Апытанне. Практычныя заданні
4		Моўныя нормы і правільнасць маўлення (6 гадзін)	2	2	4	
	2	Моўныя нормы і правільнасць маўлення. Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Асноўныя нормы ўжывання назоўнікаў, прыметнікаў, лічэбнікаў, займеннікаў, прыслоўяў, дзеясловаў і дзеяслоўных формаў у сферы спецыяльнай камунікацыі. Адхіленні ад марфалагічнай нормы		2		Пераклад тэксту па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую
		Арфаграфічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Прынцыпы і нормы беларускай арфаграфіі Асноўныя правілы беларускай арфаграфіі. Змены і ўдакладненні ў беларускім правапісе. Асаблівасці правапісу тэрмінаадзінак. Сінтаксічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Тыповыя парушэнні сінтаксічных нормаў беларускай мовы			4	Канспект навукова метадычнага тэксту. Практычныя заданні
М-2		Лексіка і лексікаграфія беларускай мовы (10 гадзін)			10	
5		Лексічная сістэма беларускай мовы (2 гадзіны)			2	
		Паняцце пра лексічную сістэму. Лексіка беларускай мовы паводле сферы ўжывання. Асноўныя прычыны запазычвання лексікі (на прыкладзе тэрмінаў). Асваенне іншамоўных слоў беларускай мовай (на прыкладзе тэрмінаў)			2	Практычныя заданні

1	2	3	4	5	6	7
6		Беларуская навуковая тэрміналогія. Тэрміналагічныя слоўнікі (8 гадзін)			8	
		Перыяды развіцця беларускай навуковай тэрміналогіі. Асноўныя прынцыпы выпрацоўкі беларускай навуковай тэрміналогіі ў 20–30-я гг. XX ст. Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Роля жывой народнай мовы ў складванні і развіцці беларускай тэрміналагічнай лексікі. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе. Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы беларускай літаратурнай мовы. Класіфікацыя тэрмінаў. Тэрміны-сінонімы, іх тыпы. Тэрміны-антонімы, іх тыпы. Аманімічныя ўнутрымоўныя і міжнавуковыя тэрміны. Структурная характарыстыка тэрмінаў. Тэрміны-словы (невыворныя, вытворныя, складаныя, абрэвіятуры), тэрміны-словазлучэнні (свабодныя і несвабодныя), сімвалы-словы. Лексіка-граматычная характарыстыка тэрмінаў: тэрміны-назоўнікі, тэрміны-прыметнікі, тэрміны-дзеясловы, тэрміны-прыслоўі, тэрміны-лічэбнікі. Уласныя назоўнікі ў структуры тэрмінаў. Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі. Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў. Марфемныя спосабы ўтварэння тэрмінаў (суфіксальны (у тым ліку – нульсуфіксальны), прэфіксальны, постфіксальны, прэфіксальна-суфіксальны, прэфіксальна-постфіксальны, асноваскладання, асноваскладання з суфіксацыяй). Немарфемныя спосабы ўтварэння тэрмінаў (словаскладанне, абрэвіяцыя, лексіка-семантычны, уласналексічны, марфалага-сінтаксічны, сінтаксічны). Сувязь тэрміналогіі з фразеалогіяй. Пераход тэрміналагічных і прафесійных адзінак у фразеалагізмы. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі па фізічнай культуры і спорту, іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках розных тыпаў (тлумачальных і перакладных, слоўніках іншамоўных слоў). Электронныя тэрміналагічныя слоўнікі. Гісторыя фарміравання беларускай тэрміналогіі фізічнай культуры і спорту. Тэрміналагічная лексікаграфія 20–30-х, 50–80-х, 90-х гадоў XX ст. і нашага часу			8	Канспект навукова-метадычнага тэксту. Практычныя заданні
М-3		Функцыянальныя стылі мовы (8 гадзін)			8	
7		Асновы функцыянальнай стылістыкі (2 гадзіны)			2	
		Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. Агульная характарыстыка функцыянальных стыляў (навуковы, афіцыйна-справавы, публіцыстычны, мастацкі, размоўны, канфесійны), іх адрозненне			2	Пераклад тэксту па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую

1	2	3	4	5	6	7
8		Функцыянальная дыферэнцыяцыя беларускай мовы (6 гадзін)			6	
		Навуковы стыль. Асноўныя рысы навуковага стылю. Навуковы стыль і яго падстылі (уласна навуковы (акадэмічны), навукова-тэхнічны, навукова-інфармацыйны, навукова-даведачны, вучэбна-навуковы, навукова-папулярны). Асноўныя рысы навуковага стылю. Кампазіцыя навуковага тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне. Жанравая разнастайнасць навуковых тэкстаў (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, рэзюмэ, тэзісы і інш.). Патрабаванні да іх напісання і афармлення. Праца з навуковымі тэкстамі, іх аналіз, анатаванне і рэферыраванне. Моўныя сродкі навуковага стылю. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковага стылю. Асаблівасці перакладу на беларускую мову навуковых тэкстаў. Мова справавой сферы. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю. Падстылі афіцыйна-справавога стылю (канцылярскі (адміністрацыйна-канцылярскі), юрыдычны, дыпламатычны). Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Лексічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці афіцыйна-справавога стылю. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загалавак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выказаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў. Віды афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя пісьмы і інш.). Правілы іх напісання і афармлення. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Стварэнне тэкстаў афіцыйна-справавога стылю (заява, аўтабіяграфія, даверанасць і інш.) і іх аналіз. Асаблівасці перакладу на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў			6	Практычныя заданні. Кантрольная работа
М-4		Культура прафесійнага маўлення (4 гадзіны)	4	4		
9		Тэорыя прафесійнага маўлення (2 гадзіны)	2	2		
	3	Мова і маўленне. Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, дарэчнасць, выразнасць маўлення. Тэхніка і выразнасць вуснага маўлення. Кантрольная работа	2	2		Публічнае выступленне
10		Асновы канструктыўнай маўленчай практыкі (2 гадзіны)	2	2		
	4	Узаемадзеянне вербальных і невербальных сродкаў маўленчай дзейнасці. Маўленчы этыкет і культура зносін	2	2		Публічнае выступленне

1	2	3	4	5	6	7
М-К₁		Кантроль паспяховасці па ЗМ-1 “Беларуская мова ў практыцы прафесійнага маўлення”				Канспект навукова-метадычнага тэксту. Пераклад тэксту па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую
Усяго з улікам самастойнай работы: 34 гадзіны			8	8	26	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

АРГАНІЗАЦЫЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Самастойная работа студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” ажыццяўляецца ў дзвюх асноўных формах: уласна самастойная работа і кіруемая самастойная работа (КСР).

Формы самастойнай работы: выкананне практыкаванняў, падрыхтоўка да апытання па тэмах модулю вучэбнай дысцыпліны, канспектаванне навукова-метадычных тэкстаў.

Заданні КСР выконваюцца ў форме канспектавання навукова-метадычных тэкстаў і выканання практычных заданняў.

ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ КІРУЕМАЙ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Заданні кіруемай самастойнай работы выконваюцца ў форме канспектавання навукова-метадычных тэкстаў па тэмах:

1. Арфаграфічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Прынцыпы і нормы беларускай арфаграфіі Асноўныя правілы беларускай арфаграфіі. Змены і ўдакладненні ў беларускім правапісе. Асаблівасці правапісу тэрмінаадзінак.

2. Сінтаксічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Тыповыя парушэнні сінтаксічных нормаў беларускай мовы.

МЕТАДЫ І ТЭХНАЛОГІІ НАВУЧАННЯ

Асноўныя метады і тэхналогіі навучання, якія адпавядаюць мэце і задачам вучэбнай дысцыпліны: ілюстрацыя, назіранне, выкананне практыкаванняў.

Стымуляванне адукацыйнай дзейнасці і фарміраванне пазнавальнай цікавасці ажыццяўляецца за кошт кантэнтнага дапасавання курса “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” дысцыплінам спецыялізацыі. Такім чынам, вывучаючы беларускую мову, студэнты паглыбляюць свае веды, якія маюць дачыненне да іх будучай прафесійнай дзейнасці.

Метады кантроля: канспектаванне навукова-метадычнага тэксту, пераклад тэксту па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую, кантрольная работа.

У працэсе навучання прымяняюцца наступныя тэхналогіі:

1. тэхналогія ўзроўневай дыферэнцыяцыі навучання;
2. выкладанне мовы як прадмета, які фарміруе мысленне чалавека;
3. тэхналогія камунікатыўнага навучання.

**КРЫТЭРЫІ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНЫХ
ДАСЯГНЕННЯЎ НАВУЧЭНЦАЎ ВА ЎСТАНОВАХ ВЫШЭЙШАЙ
АДУКАЦЫІ ПА ДЗЕСЯЦБАЛЬНАЙ ШКАЛЕ**

Адзнака	Крытэрыі
залічана	дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы УА па вучэбнай дысцыпліне, модулю; выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, дасведчанае, лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні, уменне рабіць абагульненні і абгрунтаваныя вывады; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, модулю, уменне яго выкарыстоўваць пры рашэнні вучэбных і прафесійных задач; здольнасць самастойна прымяняць тыповыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы УА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай УА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай дысцыпліне, модулі, даваць ім параўнальную ацэнку; актыўная самастойная работа на практычных занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў
не залічана	недастаткова поўны аб'ём ведаў у аб'ёме вучэбнай праграмы УА па вучэбнай дысцыпліне, модулю; веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай УА па вучэбнай дысцыпліне, модулю; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выкладанне адказу на пытанні з істотнымі, лагічнымі памылкамі; слабое валоданне інструментарам вучэбнай дысцыпліны, модулю, некампетэнтнасць у рашэнні стандартных (тыповых); няўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках вывучаемай вучэбнай дысцыпліны, модулю; пасіўнасць на практычных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў

Вынікі прамежкавай атэстацыі студэнтаў у форме заліку ацэньваюцца адзнакамі “залічана” не залічана”. Станоўчай з’яўляецца адзнака “залічана”, адзнака “не залічана” з’яўляецца нездавальняючай.

**ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДАВАННЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ ВЫНІКАЎ
ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ**

Для бягучай і прамежкавай атэстацыі студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” выкарыстоўваюцца наступныя формы:

- апытанне;
- пераклад тэксту па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую;
- канспект навукова-метадычнага тэксту;
- практычныя заданні;
- кантрольная работа;
- публічнае выступленне;
- залік.

СПІС РЭКАМЕНДАВАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

АСНОЎНАЯ

1. Беларуская мова. Прафесійная лексіка: фізічная культура і спорт : вучэб. дапам. / М. М. Круталевіч [і інш.] ; М-ва спорту і турызму Рэсп. Беларусь ; Беларус. дзярж. ун-т фіз. Культуры ; пад рэд. М. М. Круталевіча. – 2-е выд., выпр. і дап. – Мінск : БДУФК, 2023. – 251 с.

2. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Тэксты для перакладу, абмеркавання і пераказу : дапаможнік / М-ва спорту і турызму Рэсп. Беларусь, Беларус. дзярж. ун-т фіз. культуры ; [склад.: А. У. Андрэева, Ю. В. Маліцкі, В. А. Мяснікова]. – Мінск : БДУФК, 2015. – 179 с.

3. Беларуская мова. Прафесійна лексіка. Сацыяльна-гуманітарныя навукі : вучэб. дапам. для студэнтаў устаноў выш. адукацыі / М. Р. Прыгодзіч [і інш.]. – Мінск : РІВШ, 2015. – 258 с.

ДАДАТКОВАЯ

4. Антанюк, Л. А. Спецыяльная лексіка беларускай мовы. Тэрміналогія : вучэб. дапам. / Л. А. Антанюк. – Мінск : Акад. кіраван. пры Прэзідэнце Рэсп. Беларусь, 2005. – 99 с.

5. Беларуская мова (прафесійная лексіка) : вучэб. дапам. для студэнтаў выш. навуч. устаноў / Д. В. Дзятко [і інш.] ; пад агул. рэд. Д. В. Дзятко. – Мінск : Тетраліт, 2013. – 287 с.

6. Буракова, М. У. Анамастыка, тэрміналогія і фразеалогія : вучэб.-метад. дапам. для студэнтаў нефілац. спецыяльнасцей выш. навуч. устаноў / М. У. Буракова, В. А. Ляшчынская. – Мінск : РІВШ, 2011. – 166 с.

7. Губкіна, А. В. Беларуская мова. Эканамічная лексіка : вучэб. дапам. / А. В. Губкіна, В. А. Зразікава. – Мінск : Изд-во Гревцова, 2009. – 198 с.

8. Ляшчынская, В. А. Студэнту аб мове: прафесійная лексіка / В. А. Ляшчынская. – Мінск : ИВЦ Минфина, 2003. – 243 с.

9. Смольская, Т. М. Беларуская мова. Юрыдычная лексіка : вучэб. дапам. для студэнтаў выш. навуч. устаноў па юрыд. спецыяльнасцях /

Т. М. Смольская, Л. У. Хрышчановіч. – 3-е выд. – Мінск : РІВШ, 2016. – 239 с.

10. Энцыклапедыя для школьнікаў і студэнтаў : у 12 т. / рэдкал.: У. У. Андрэевіч [і інш.]. – Мінск : Беларус. энцыкл. ім. Петруся Броўкі, 2017. – Т. 7 : Беларуская мова. – 496 с.

11. Беларуская мова: прафесійная лексіка : курс лекцый / Л. А. Антанюк, Б. А. Плотнікаў. – 5-е выд., стэр. – Мінск : Акад. кіраван. пры Прэзідэнце Рэсп. Беларусь, 2008. – 238 с.

12. Каўрус, А. Дакумент па-беларуску / А. Каўрус. – Мінск : Беларусь, 1994. – 160 с.

13. Куліковіч, У. І. Сучасная беларуская арфаграфія. Правілы. Трэніровачныя заданні. Кантрольныя работы. Заліковыя тэсты. Даведкі : вучэб. дапам. / У. І. Куліковіч. – Мінск : Новое знанне, 2011 – 504 с.

14. Ляшчынская, В. А. Беларуская мова. Тэрміналагічная лексіка : вучэб. дапам. для нефіліал. спецыяльнасцей ВНУ / В. А. Ляшчынская. – Мінск : РІВШ БДУ, 2001. – 254 с.

15. Ляшчынская, В. А. Студэнту аб мове: прафесійная лексіка : вучэб. дапам. / В. А. Ляшчынская. – Мінск : УП ІВЦ Мінфіна, 2003. – 243 с.

16. Маршэўская, В. В. Беларуская мова. Прафесійная лексіка : вучэб. дапам. / В. В. Маршэўская. – Гродна : [ГрДУ], 2003. – 274 с.

17. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі : [Закон Рэсп. Беларусь, 23 ліп. 2008 г., № 420-З]. – Мінск : Нац. цэнтр прав. інфарм. Рэсп. Беларусь, 2008. – 142 с.

18. Старавойтава, Н. П. Беларуская мова: гісторыя і сучаснасць : вучэб.-метад. дапам. для нефіліал. спецыяльнасцей / Н. П. Старавойтава. – Мінск : БДЭУ, 2006. – 181 с.

СЛОЎНІКІ

19. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў : у 2 т. / А. М. Булыка. – Мінск : Беларус. энцыкл., 1999. – Т. 1 : А–Л. – 736 с.

20. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў : у 2 т. / А. М. Булыка. – Мінск : Беларуская энцыклапедыя, 1999. – Т. 2 : М–Я. – 736 с.

21. Глазырина, Л. Д. Русско-белорусский словарь по физической культуре и спорту / Л. Д. Глазырина, Н. Е. Костюкевич. – Минск : Бестпринт, 2013. – 494 с.

22. Касатка, А. Носкеу. Англа-рускі-беларускі слоўнік / А. Касатка. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2016. – 164 с.

23. Павловец, Д. Д. Русско-белорусский словарь спортивных терминов / Д. Д. Павловец, В. Н. Старченко. – Минск : Полымя, 1995. – 111 с.

24. Слоўнік беларускай мовы / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т мовы і літ. ; навук. рэд.: А. А. Лукашанец, В. П. Русак. – Мінск : Беларус. навука, 2012. – 916 с.

25. Смотрицкий, А. Л. Русско-белорусский словарь терминов теории и методики физической культуры. Беларуска-рускі слоўнік тэрмінаў тэорыі і методыкі фізічнай культуры / А. Л. Смотрицкий, Г. Е. Смотрицкая, О. А. Мясникова. – Минск : БГУФК, 2007. – 183 с.

26. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы / уклад.: І. Л. Капылоў [і інш.] ; пад рэд. І. Л. Капылова. – Мінск : Беларус. энцыкл. ім. Петруся Броўкі, 2016. – 968 с.

27. Ивановский, В. Я. Толковый белорусско-русско-английский терминологический словарь-минимум по волейболу / В. Я. Ивановский, Г. В. Жулкевская, В. Б. Хацкевич ; М-во спорта и туризма Респ. Беларусь [и др.]. – Минск : Армита-Маркетинг, Менеджмент, 1997. – 74 с.

28. Фізкультура і спорт Беларусі : энцыкл. давед. / В. І. Анікін [і інш.] ; адк. рэд. У. В. Захарэвіч. – Мінск : Беларус. Сав. Энцыкл., 1982. – 146 с.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой партабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму УВА (з указаннем дыты і нумара пратакола)
Анатомія	Кафедра анатоміі	Узгоднена. Прапаноў аб зменах няма. Загадчык кафедры анатоміі _____ А.Б.Комар, 05.03.2024	—
Фізіялогія	Кафедра фізіялогіі і біяхіміі	Узгоднена. Прапаноў аб зменах няма. Загадчык кафедры фізіялогіі і біяхіміі _____ І.М.Рубчэня, 05.03.2024	—
Тэарэтыка метадычных асновы фізічнай рэабілітацыі і эргатэрапіі	Кафедра фізічнай рэабілітацыі	Узгоднена. Прапаноў аб зменах няма. Загадчык кафедры фізічнай рэабілітацыі _____ М.Дз.Панкова, 05.03.2024	—